



KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 22.2.2006

KOM(2006) 77 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEJ RADE

Implementácia obnoveného partnerstva pre rast a zamestnanosť

Vybudovanie znalostnej základne: Európsky technologický inštitút

Zhrnutie

Návrh na založenie Európskeho technologického inštitútu bol predložený v roku 2005 počas strednodobého hodnotenia polčasu Lisabonskej stratégie. Na základe verejnej diskusie, ktorá priniesla množstvo cenných príspevkov, sa tento návrh ďalej rozvinul.

Napriek tomu, že v posledných rokoch sa na národnej úrovni a na úrovni EÚ rozbehli mnohé iniciatívy namierené na posilnenie kapacít vysokoškolského vzdelania, sektorov zameraných na výskum a inovácie, ako aj ich vzájomných vzťahov, ešte stále je potrebné urobiť veľa. Európa stále zaostáva v premieňaní výsledkov výskumu a vývoja na komerčné príležitosti, v rozvíjaní koncentrácie ľudských, finančných a fyzických zdrojov vo vede a vysokom školstve, v podpore kultúry podnikania a inovácií vo výskume a vzdelávaní ako aj vo vytváraní nových organizačných modelov, ktoré vyhovujú potrebám dnešnej doby.

ETI bude pôsobiť ako operátor pre školstvo, výskum a inovácie. Bude štruktúrovaný tak, aby integroval tieto tri oblasti, ktoré sú navzájom kľúčom k znalostnej spoločnosti. Spomedzi študentov, vedcov a pracovníkov v Európe sa bude snažiť získať a udržať si tých najtalentovanejších na spoluprácu s najprogresívnejšími firmami pri rozvoji vedomostí a výskumu a využívaní ich výsledkov. Vo všeobecnosti sa bude snažiť posilniť zručnosti na riadenie výskumu a inovácií.

Osobitne bude navrhnutý tak, aby:

- svojou štruktúrou a fungovaním integroval tímy z univerzít, výskumných centier a firiem;
- mal zdroje vyčlenené (nielen prostredníctvom siete) z existujúcich organizácií tak, aby sa po právnej stránke stali súčasťou ETI a mohli spoločne vypracovať integrovanú stratégiu;
- mal riadiacu radu vytvorenú z najvyšších kruhov vedeckej a podnikateľskej komunity;
- nebol obmedzovaný hranicami a prekážkami, ktoré dnes prispievajú k roztrieštenosti európskeho vysokého školstva a výskumu.

Prinesie pridanú hodnotu najmä v troch oblastiach:

- Súkromnému sektoru ponúkne nové spojenie so školstvom a výskumom. To prinesie nové možnosti pre komerčné využitie výskumu a lepšiu obojstrannú výmenu. Integrácia tímov z univerzít, výskumných centier a firiem mu v porovnaní s tradične organizovanými univerzitami prinesie konkurenčnú výhodu. Okrem toho prinesie možnosti, ako získať pre ETI súkromné finančné zdroje.
- Bude sa sústreďovať na skombinovanie troch strán znalostného trojuholníka - vzdelávania, výskumu a inovácií. Vzhľadom na charakter ETI a zloženie jeho partnerov budú tieto strany neoddeliteľne spojené. Tým sa jeho aktivity zamerajú produktívnejším smerom.
- Bude znamenať koncentráciu zdrojov, a tým sa umožní, aby sa zabezpečil najvyšší štandard dosahovaný inde.

Vytvorenie ETI si bude vyžadovať schválenie právneho nástroja, ktorý Komisia navrhne neskôr v roku 2006 (spolu s rozsiahlym hodnotením vplyvu). To dodá ETI právnu subjektivitu a nezávislosť od vnútroštátnej regulácie. Tým sa vytvorí rámec, ktorý umožní náležité riadenie a nevyhnutnú zodpovednosť voči inštitúciám EÚ.

Financovanie bude pochádzať z rôznych zdrojov, vrátane EÚ, členských štátov a podnikateľského prostredia.

1. Úvod

Zlepšenie vzťahu medzi vzdelávaním, výskumom a inováciami - a najmä ich príspevku k hospodárskemu rastu, zamestnanosti a sociálnej kohézii - je elementárnou podmienkou zvýšenia konkurencieschopnosti EÚ. Všeobecne sa vníma, že v Európe táto väzba nefunguje tak, ako by mohla, a toto vnímanie viedlo Komisiu k tomu, aby v roku 2005 navrhla vo svojej Jarnej správe novú iniciatívu.

„Aby sa posilnil náš záväzok voči vedomostiam ako kľúčovému predpokladu pre rast, Komisia navrhuje vytvorenie „Európskeho technologického inštitútu“, ktorý by fungoval ako magnet pre tie najlepšie mozgy, myšlienky a firmy z celého sveta”¹.

Európska rada vzala tento návrh na vedomie na jarnom summite 2005. V októbri 2005 na neformálnom stretnutí v Hampton Court vyzvala na urýchlené konanie na dosiahnutie svetovej úrovne v oblasti výskumu a vzdelávania. Potreba konať s cieľom zvýšiť kvalitu európskych inovačných systémov a udržať konkurencieschopnosť na svetovej scéne, je ďalej zdokumentovaná vo Výročnej správe o pokroku v stratégii rastu a zamestnanosti z roku 2006².

Oznámenie je postavené na myšlienke Európskeho technologického inštitútu (ETI). Je výsledkom širokej verejnej diskusie, na ktorej sa zúčastnili tie najvýznamnejšie univerzity, výskumné pracoviská, firmy a organizácie zaoberajúce sa priemyselnými inováciami spolu s mnohými jednotlivcami z každého menovaného sektora. Opisuje, ako by ETI mohol fungovať ako aj spôsob, akým by mohol byť vytvorený. Podrobnejšie hodnotenie vplyvu rozšírené o úplné posúdenie právnych a finančných vplyvov sa vytvorí neskôr v tomto roku.

2. AKO UROBIŤ PRINCÍP ZNALOSTNÉHO TROJUHOLNÍKA ÚSPEŠNÝM – DÔVODY PRE NOVÚ INICIATÍVU

V roku 2005 Komisia zorganizovala komplexný proces diskusie o budúcnosti ETI, vrátane otvorených verejných diskusií a stanovísk univerzít ako organizácií v oblasti výskumu a inovácií. Výsledky verejnej diskusie sú podrobne prezentované v samostatnom pracovnom dokumente útvarov Komisie³. Pokrývajú otázky ako misia a úlohy ETI, jeho štruktúra a priority.

Dospelo sa k všeobecnej zhode, že najväčšou výzvou, ktorej čelí EÚ v oblasti inovácie jej neschopnosť plne využiť a zdieľať výsledky výskumu a vývoja a následne ich premietnuť do ekonomických a spoločenských hodnôt. Európa by nemala len vybudovať tri uhly svojho „**znalostného trojuholníka**” (vzdelávanie, výskum a inovácie), ale aj posilniť mosty medzi nimi. To zodpovedá aj zisteniam expertnej skupiny pre vedu, výskum a inovácie⁴.

¹ KOM(2005) 24, „Spoločne pracujeme na hospodárskom raste a zamestnanosti: nový začiatok lisabonskej stratégie”, časť 3.3.2.

² KOM(2006) 30, „Čas zaradiť vyššiu rýchlosť: nové partnerstvo pre rast a zamestnanosť”.

³ Pozri pripravovaný pracovný dokument útvarov Komisie „Výsledky verejnej diskusie o koncepcii Európskeho technologického inštitútu”.

⁴ „Vytvorenie inovatívnej Európy”, Správa nezávislej expertnej skupiny o výskume, vývoji a inováciách vymenovanej po summite v Hampton Court, január 2006.

Za touto všeobecnou diagnózou stojí široké spektrum príčin. Na strane znalostnej ponuky sa kritizujú kvalita a použiteľnosť výsledkov vzdelania. Najmä medzera medzi výsledkami výskumu a ich aplikáciou je stále široká⁵. O týchto dvoch otázkach sa nedá uvažovať oddelene. Hoci všeobecná výkonnostná úroveň univerzít v Európe je dobrá, Európa potrebuje väčšiu špičkovú kvalitu⁶ kvôli jej dôležitému spoločenskému a hospodárskemu vplyvu. Stará sa o obeh talentov, láka súkromné investície do výskumu a vývoja a pomáha objavovať nápady, ktoré sú schopné vyprodukovať rozsiahle pozitívne vedľajšie efekty vzdelávania. Aby sa však táto špičková kvalita úspešne rozvíjala, aj výskumní pracovníci potrebujú mať prístup k prostrediu, v ktorom sú výber a kariéra založené na konkurencii, kde odmena za výsledky nie je tabu a angažovanie sa v podnikaní je videné pozitívne ako dôležitá možnosť pre vedcov niečo sa počas kariéry naučiť. To si následne vyžaduje nové spôsoby spolupráce.

Vytvorenie riadneho kruhu, v ktorom sa talentovaní učitelia, vedci a študenti nielen navzájom nájdu a popri tom získajú konkurencieschopné zdroje financovania z verejného a súkromného sektora, si žiada **kritickú koncentráciu ľudských, finančných a fyzických zdrojov**. V súčasnosti majú univerzity v Európe veľmi podobné ambície, ale ich snahy sú príliš rozptýlené. V Európe je takmer 2 000 univerzít, ktoré sa snažia byť vo výskume aktívne. Aj keď to nie je úplne porovnateľné, v USA sa doktorandské (postgraduálne) štúdium uskutočňuje na menej ako 10 % vysokoškolských inštitúcií a ešte menšie percento univerzít o sebe tvrdí, že vykonáva intenzívny výskum⁷. Vzhľadom na nižšiu úroveň výdavkov na vzdelávanie, výskum a vývoj v Európe, v porovnaní s USA⁸, sa v Európe viac aktérov usiluje o podiel z menšieho koláča. Americký systém vedie k takej koncentrácii zdrojov a ľudí, ktorou sa dosiahne kritické množstvo v malom počte príslušných inštitúcií⁹, čo im pomáha dostať sa medzi najlepších na svete. Nie je náhoda, že prostriedky firiem v EÚ na výskum a vývoj a aj ich talenty sú odčerpávané americkou a medzinárodnou konkurenciou¹⁰, a že v najčastejšie citovaných svetových rebríčkoch univerzít sa nachádza len málo univerzít z EÚ.

V Európe rovnako nie je dostatočný **dopyt** po výsledkoch výskumu. Aj keby boli k dispozícii kvalitnejšie výskumné produkty alebo kapacity, je nepravdepodobné, že by sa využila ich komerčná hodnota. Kultúrna a intelektuálna priepasť medzi výskumnými pracovníkmi a

⁵ Podľa ukazovateľa inovácie za rok 2005 rozdiel v inováciách medzi Európou, Japonskom a USA vzrastá. EÚ 25 by trvalo viac ako 50 rokov, aby dobehli úroveň inovácie USA.

⁶ Európa potrebuje posilniť svoje zastúpenie na vyššej úrovni vedeckej špičky kvality. Napríklad podľa akademického rebríčka svetových univerzít – Shanghai Academic Ranking of world Universities – sú medzi prvými 20 univerzitami len dve európske (v porovnaní so 17 univerzitami sídlacimi v USA), hoci medzi 500 najlepších univerzít na svete sa dostalo 205 univerzít so sídlom v Európe (v porovnaní so 198 americkými univerzitami).

⁷ Z celkového počtu 3 300 inštitúcií, ktoré v USA udeľujú akademické tituly, približne 215 udeľuje postgraduálne tituly. V USA je menej ako 100 univerzít, ktoré sú všeobecne považované za univerzity s intenzívnym výskumom.

⁸ V roku 2004 bola intenzita výskumu a vývoja v EÚ 1,90 % (výdavky na výskum a vývoj/HDP), čo je menej než v USA (2003: 2,59 %) a Japonsku (2003: 3,15 %). Pozri aj tlačovú správu Eurostatu 156/2005 zo 6. decembra 2005.

⁹ V USA sa 95 % federálnych výdavkov na výskum na univerzitách používa na takmer 200 univerzitách z celkového počtu 3 300 (S&E Indicators, National Science Foundation, 2004).

¹⁰ Európa profituje z väčšej globalizácie výskumu a vývoja menej ako jej hlavní konkurenti. Medzi rokmi 1997 a 2002 sa výdavky firiem z EÚ na výskum a vývoj v USA v reálnom vyjadrení zvýšili rýchlejšie ako výdavky amerických firiem v EÚ (+54 % oproti +38 %). Rozvíjajúce sa krajiny ako India a Čína sú tými krajinami, ktoré viac profitujú z prílevu prostriedkov na výskum a vývoj z USA. Kľúčové údaje o vede, technológiách a inováciách 2005: Smerom k európskemu znalostnému priestoru, Európska komisia.

podnikateľmi¹¹ je hlavným dôvodom tohto nedostatku. Inovácie si vyžadujú vzájomný proces učenia sa a nielen transfer poznatkov na záver výskumnej aktivity. V tejto súvislosti si podnikatelia, najmä v sektore malých a stredných podnikov (MSP), potrebujú osvojiť kultúru v oblasti výskumu/inovácií a musia byť povzbudzovaní k tomu, aby na seba vzali riziko. Akademici a výskumní pracovníci zasa musia pochopiť a získať podnikateľské zručnosti. Viac spolupráce by sektoru SME mohlo kompenzovať chýbajúce kritické množstvo a uvoľniť ich pozitívny potenciál v zmysle flexibility a kreativity. Svoju úlohu môže zohrať verejný sektor - verejný výskum, práva duševného vlastníctva a novátorský prístup k obstarávaniu inovačného výskumu môžu stimulovať efektívnejší a produktívnejší vzťah medzi výskumom a podnikateľskou sférou.

V posledných rokoch sa rozbehlo spektrum **európskych iniciatív** na posilnenie kapacít sektorov výskumu, vzdelávania a inovácií. Programy mobility, napr. program Erasmus, tiež umožnili študentom a pracovníkom vyskúšať si rozličné prostredia na výuku a školiace aktivity konfrontáciou s bohatstvom a pestrosťou poznatkov, ktorými je európsky priestor charakteristický. Rámcové programy Spoločenstva pre výskum k tomu výrazne prispeli prostredníctvom iniciatív, ako sú akcie programu Marie Curie, integrované projekty, siete špičkovej kvality, podpora Európskych technologických platforiem. Na nadchádzajúcom zasadnutí Európskej rady pre výskum sa podporí hraničný výskum najvyššej kvality vychádzajúci z iniciatívy výskumných pracovníkov. Tieto výsledky pomohli vytvoriť prostredie, v ktorom môžu univerzity, výskumné centrá, firmy a aktéri z verejného sektora jednoduchšie spolupracovať.

Potenciál sa však stále nenaplnil a Európa by mala posilniť svoje postavenie v najstrategickejších oblastiach. To by sa dalo napraviť zoskupením a sústredením zdrojov, čo si žiada dynamickú a flexibilnú inštitucionálnu štruktúru, otvorenú zmenu a nováčikom, ktorá je schopná vysporiadať sa s transdisciplinárnym a interdisciplinárnym charakterom práce a vytvoriť produktívnu synergiu medzi vzdelávaním, výskumom a inováciami.

Tento typ zmeny sa v existujúcich organizáciách nepochybne uskutoční. Stretne sa však s lahodnosťou a bude to nejaký čas trvať. Vyžaduje si nový prístup k premosteniu priepasti medzi vedou a spoločnosťou, ktorý by slúžil ako **referenčný model** poskytujúci inšpiráciu a usmernenie v rámci dlhodobých zmien. Na tento cieľ sa uskutočnila verejná diskusia na základe štyroch možností:

- (1) jedna inštitúcia,
- (2) malá sieť,
- (3) veľká sieť,
- (4) program udeľovania značky ETI.

Zatiaľ čo väčšina názorov bola priaznivo naklonená sieti určitého druhu, štvrtina respondentov chcela jednu inštitúciu (čo neznamená jedno miesto) a bola vyjadrená obava, že pevná sieť univerzít by nezabezpečila flexibilitu, požadovanú otvorenosť ani dostatočnú

¹¹ Rozdiel je viditeľný v rozdiel medzi počtom výskumných pracovníkov zamestnaných v súkromnom sektore v EÚ a inde. V USA pracujú, štyri pätiny výskumných pracovníkov v podnikateľskom sektore a v Japonsku dve tretiny. V EÚ pracuje v podnikateľskom sektore len necelá polovica všetkých výskumných pracovníkov.

úroveň integrácie. Neodrážalo by to ani skutočnosť, že špičková kvalita často spočíva v jednotlivých oddeleniach alebo tímoch a nie v univerzite ako celku¹².

Opísaný model ETI zmierňuje tieto obavy: umožnil by najlepším tímom v strategických odboroch spojiť sa spôsobom, z ktorého budú mať výhody oni aj ich pôvodné hostiteľské inštitúcie. ETI prinesie pridanú hodnotu najmä týmito tromi spôsobmi:

- Ponúkne súkromnému sektoru nový vzťah k vzdelávaniu a výskumu. To prinesie nové príležitosti pre komerčné využitie výskumu a užšiu obojstrannú výmenu. Integrácia univerzít, výskumných centier a firiem mu prinesie v porovnaní s tradične organizovanými univerzitami konkurenčnú výhodu. To tiež prinesie možnosti ako do ETI prilákať súkromné finančné zdroje.
- Bude sa sústreďovať na skombinovanie troch strán znalostného trojuholníka - vzdelávania, výskumu a inovácie. Vzhľadom na charakter ETI a zloženie jeho partnerov budú tieto strany neoddeliteľne spojené. Tým sa výučba a výskum v ETI zameria priemyselne produktívnym smerom.
- Bude znamenať koncentráciu zdrojov, a tým sa umožní, aby sa zabezpečila najvyššia úroveň dosahovaná inde. Nebude povinný vykonávať aktivity, ktoré by nespĺňali kritérium špičkovej kvality.

3. AKO BY MAL ETI FUNGOVAŤ

ETI bude mať svoje výnimočné miesto. Bude zohrávať takú úlohu ako žiadna z existujúcich alebo plánovaných iniciatív EÚ. Stane sa centrom svetovej špičkovej kvality, ktoré bude schopné prilákať špičkových študentov a vedcov, podporovať priekopnícke inovácie a výskum v transdisciplinárnych a interdisciplinárnych odboroch a využívať konkurenčné zdroje súkromného a verejného sektora na celom svete.

Aby sa to dosiahlo, ETI by mal mať silnú identitu, čo sa tiež zdôraznilo reakciami na verejnú diskusiu. ETI by sa mal stať jasnou a viditeľnou európskou značkou a mal by byť uznávaný na celom svete. ETI potrebuje mať aj autonómiu: prostredníctvom svojho riadenia, prostredníctvom prednosti špičkovej kvality v procesoch výberu, monitorovania a hodnotenia, ako aj prostredníctvom svojho financovania.

Misiou ETI by mohlo byť:

- venovanie sa postgraduálnemu vzdelávaniu, výskumu a inováciám v rozvíjajúcich sa transdisciplinárnych a interdisciplinárnych odboroch;
- rozvíjanie schopností nevyhnutných pre riadenie výskumu a inovácií;
- prilákanie najlepších výskumných pracovníkov a študentov z celého sveta;
- šíriť povedomie o nových organizačných a riadiacich modeloch;

¹² Pozri pripravovaný pracovný dokument útvarov Komisie „Výsledky verejnej diskusie o koncepcii Európskeho technologického inštitútu“.

- vtlačiť oblasti poznatkov novú európsku identitu.

3.1. Úloha a poslanie ETI

Aktivity ETI budú zahŕňať všetky tri súčasti znalostného trojuholníka:

- **vzdelávanie:** špecifický vzdelávací model ETI priláka študentov magisterského štúdia a doktorandov a bude zodpovedať za to, aby im poskytol vzdelanie najvyššej medzinárodnej úrovne;
- **výskum:** vykonávanie výskumných aktivít od základného po aplikovaný výskum, ale s mimoriadnym zameraním na priemysel so sústredením sa na transdisciplinárne a interdisciplinárne oblasti so silným inovačným potenciálom;
- **inovácie:** už od začiatku si ETI vybuduje silné prepojenia s podnikateľskou komunitou, ktoré zaistia, že jeho práca je v súlade s trhovými potrebami a pomôžu nasmerovať jeho výskumné a vzdelávacie aktivity smerom, ktoré sú užitočné pre hospodárstvo a spoločnosť.

Vo všetkých týchto oblastiach bude ETI využívať špičkovú kvalitu tam, kde už existuje, a podporovať jej rozvoj tam, kde chýba.

Všetci rozlíšia *aktéri* ETI v tomto procese zohrajú svoju úlohu.

- Veľmi málo *univerzít* v Európe je špičkových vo všetkých tabuľkách. Mnoho individuálnych katedier alebo tímov sú však vo svojom odbore považované za špičkové. ETI uvoľní potenciál týchto katedier a tímov tak, že ich spojí. Participácia na práci ETI bude preto na úrovni katedier, nie na úrovni univerzít.
- Pokiaľ ide o *zamestnancov*, špičkové výsledky často nie sú rozhodujúcim faktorom perspektívy *odmeňovania alebo služobného postupu* zamestnancov univerzít alebo výskumných centier. ETI by malo vytvoriť prostredie hnané naozajstnou špičkovou kvalitou, v ktorom sú stimuly v súlade s cieľmi a odmeňovanie je založené na výkonoch, a ktoré bude efektívnejším partnerom pre priemysel, ako aj modelom pre zmenu.
- Mnohým *firmám*, najmä MSP, chýba organizovaná spolupráca s univerzitami a výskumom, v dôsledku čoho možno podnikatelia a výskumní pracovníci nezdediať spoločnú kultúru. ETI by malo vytvoriť priestor, v ktorom by sa obaja aktéri mohli spojiť a rozvíjať vzájomné porozumenie.

Toto zameranie na špičkovú úroveň si vyžaduje nový prístup k *financovaniu*. V dnešnej dobe mnohé európske univerzity sú v postate verejnými službami, ktoré sú financované predovšetkým daňovými poplatníkmi a vo všeobecnosti sú spojené s obmedzenými finančnými záväzkami iných zainteresovaných subjektov. Hoci tieto univerzity dokázali svoj význam a naďalej budú zohrávať svoju úlohu, ETI by mal byť úplne odlišný: od úplného začiatku by mal byť postavený tak, aby prijímal finančné prostriedky z verejného aj súkromného sektora.

Takáto základňa podpory bude dôležitá pre dva kľúčové prvky, ktorými je možné merať úspech ETI. Po prvé, svojou schopnosťou presvedčiť súkromný sektor, že vie priniesť výsledky, ktoré sú komerčne relevantné. Po druhé, mierou, do akej si univerzity a tvorcovia politiky osvoja model ETI ako nový úspešný model organizačnej štruktúry pre univerzity.

3.2. Štruktúra ETI

Vedecké jadro ETI bude spočívať v jeho vzdelávacej, výskumnej a inovačnej práci a v jeho schopnosti integrovať príspevky rozličných partnerov a zabudovať ich do jednej štruktúry, ktorá bude väčšia ako súčet jej častí. Dosiahne to prostredníctvom série integrovaných partnerstiev s existujúcimi univerzitami, výskumnými centrami alebo firmami („partnerskými organizáciami“), čím sa vytvoria „znalostné spoločenstvá“. Vyberie ich riadiaca rada ETI, ktorej sa budú aj zodpovedať. Základným rozdielom medzi bežnou „sieťou“ a týmito znalostnými spoločenstvami je, že v prípade bežných sietí sa partneri len dohodnú na spolupráci, ale v znalostných spoločenstvách ETI budú poskytovať zdroje - infraštruktúru, personál, vybavenie - ETI. Znalostné spoločenstvá sú preto po právnej stránke súčasťou ETI.

3.2.1. Riadiaca rada ETI a ústredie

Riadiace štruktúry musia ETI riadiť ľahkou, ale zároveň pevnou rukou. Budú zodpovedné za „značku“ ETI – za zabezpečenie toho, aby rozhodnutia, ktoré budú prijaté (napríklad o oblastiach práce), odrážali tie najlepšie dostupné pohľady na vedu a podnikateľský sektor; aby bol výber založený na kvalite a aby bol jeho vedecký/podnikateľský program široko akceptovaný. Riadiaca rada by preto mala mať tú najlepšiu kvalitu a mala by sa vytvoriť z aktérov opísaných v časti 3.1.

Jej cieľom by nemala byť reprezentácia existujúcich európskych inštitúcií a mala by byť organizovaná tak, aby bola vyvážená v zmysle zastupovaných skúseností a akcieschopná svojim spôsobom práce. Bude mať priamu zodpovednosť za:

- určenie strategických priorít ETI;
- riadenie centrálného rozpočtu a pridelovanie zdrojov znalostným spoločenstvám;
- zabezpečenie excelentnosti v rámci ETI;
- organizovanie výberu, monitorovanie a hodnotenie znalostných spoločenstiev;
- strategický dozor nad portfóliom v oblasti poznatkov a práv duševného vlastníctva.

3.2.2. Znalostné spoločenstvá

Znalostné spoločenstvá budú pozostávať z katedier alebo tímov z univerzít, výskumných centier alebo firiem, ktoré sa spoja do integrovaných partnerstiev, aby spoločne vykonávali aktivity postgraduálneho vzdelávania (iba na magisterskej a doktorandskej úrovni), výskumu a inovácií. Budú zoskupovať zdroje rôzneho druhu: personál a infraštruktúru poskytnutú partnerskými organizáciami a finančné prostriedky z verejných a súkromných zdrojov. Tieto zdroje budú využívať na vytvorenie špičkového kritického množstva a na sústredenie špičkovej kvality vo vzdelávaní, výskume a inováciách do svojich vlastných odborov. Fyzické zdroje zostanú geograficky roztrúsené, ale znalostné spoločenstvo bude fungovať ako integrovaný celok.

Znalostné spoločenstvá sa budú špecializovať na transdisciplinárne oblasti, akými sú napríklad mechatronika alebo bioinformatika, alebo v interdisciplinárnych oblastiach ako napríklad „zelená energia“, klimatická zmena, ekoinovácie alebo starnúca spoločnosť. Takéto oblasti v sebe nesú najväčší potenciál na inovácie a vývoj (vo vzdelávaní a výskume), a

pritom sa odlišujú od tradičnejších usporiadaní a študijných osnov, ktoré bežne ponúkajú univerzity v Európe.

Znalostné spoločenstvá budú vyberané riadiacou radou ETI na základe výberového konania založeného na vzájomnom hodnotení, s cieľom definovať potenciál každého navrhovaného partnerstva, ktorý môže ponúknuť v strednodobom časovom horizonte 10 - 15 rokov vo svojom odbore. Pri výbere sa každé zo znalostných spoločenstiev dohodne s riadiacou radou na konkrétnych cieľoch a míľnikoch, ktoré pokryjú všetky tri strany znalostného trojuholníka v jeho činnosti; pravidelný monitoring a hodnotenie zabezpečí ich splnenie.

Znalostné spoločenstvo sa počas svojej existencie môže rozvíjať viacerými smermi: v systéme musí byť zabudovaná flexibilita. Možno bude potrebovať nové kapacity, snáď preto, lebo pracovné oblasti sa musia vybudovať a noví partneri prinesú novú špičkovú kvalitu, snáď preto lebo počet študentov rastie nad jeho možnosti. Znalostné spoločenstvo sa súčasne môže diverzifikovať, pretože vývoj môže nájsť neočakávané smery. Znalostné spoločenstvá by mali zostať dynamické a ETI by mal byť schopný reagovať na vedecký pokrok najlepšie ako vie, a to aj tým, že umožní zmeny v partnerstve prispôbením finančných opatrení, alebo tým, že prideli dodatočné zdroje tam, kde to bude motivované jeho snahou o dosiahnutie špičkovej kvality.

Riadiaca rada bude vo všetkých fázach dohliadať na monitorovanie a hodnotenie znalostných spoločenstiev podľa presných kritérií.

3.3. Právne otázky

Vytvorenie ETI si vyžiada prijatie právneho nástroja, ktorý Komisia navrhne neskôr v roku 2006. Tento právny nástroj by založil ETI, stanovil jeho ciele a zabezpečil nevyhnutné organizačné opatrenia.

Osobitnú pozornosť si vyžadujú ďalšie aspekty, ktoré budú vypracované v najbližších mesiacoch: rovnováha medzi zodpovednosťou a nezávislosťou, ktorá je potrebná na to, aby ETI riadil svoje kľúčové aktivity; postavenie jeho zamestnancov musí byť jasné a jednotné pre všetky znalostné spoločenstvá ako aj pre ústredie; správa a komerčné využitie práv duševného vlastníctva vyplývajúcich zo spoločného výskumu; a napokon právna integrácia znalostných spoločenstiev do ETI ako aj stimuly a opatrenia, ktoré ho sprevádzajú, si budú vyžadovať osobitnú pozornosť.

3.4. Rozpočet

Hlavné výdavky ETI sa budú týkať znalostných spoločenstiev. Finančné prostriedky potrebné pre riadiacu radu a ústredie budú relatívne malé, pretože ústredie zostane nevelké. Aj keď na začiatku bude potrebné poskytnúť masívne základné financovanie z verejných zdrojov, s postupným rozvojom znalostných spoločenstiev sa od ETI bude očakávať zvyšovanie prostriedkov z ostatných konkurenčných zdrojov na úrovni Spoločenstva a národných úrovniach, ako z podnikateľskej sféry, nadácií prostredníctvom poplatkov a pod. Získanie dodatočných finančných zdrojov bude jedným z cieľov, vrátane stanovenia míľnikov, pri každej dohode medzi ETI a partnerstvom znalostného spoločenstva.

Súkromné príspevky by ETI mohol získavať tromi spôsobmi. Po prvé, súkromné firmy, ktoré sú súčasťou znalostných spoločenstiev od začiatku poskytnú rovnako ako ostatní partneri zdroje pre ETI. Po druhé, znalostné spoločenstvá, vykazujúce špičkovú kvalitu, by získavali

zmluvy od súkromných firiem, napr. pokiaľ ide o školenia alebo výskum. Napokon by ETI mohol zriadiť súkromnú nadáciu, ktorá by získavala príspevky od sponzorov a iných nadácií.

Právny nástroj zakladajúci ETI by mal byť prijatý v priebehu roku 2008. Následne by mala byť vymenovaná riadiaca rada a prví zamestnanci. Do roku 2009 by sa mali po prvý raz určiť znalostné spoločenstvá, takže prvé výdavky by mohli byť vynaložené do roku 2010. Bolo by vhodné začať s malým počtom znalostných spoločenstiev.

Hore uvedený harmonogram naznačuje, že financovanie požadované pre ETI bude sústredené k záveru nadchádzajúceho obdobia finančných výhľadov a ich objem bude obmedzený. Pri vypracúvaní právneho návrhu Komisia predloží podrobnú finančnú prílohu, ktorá určí objem, charakter a pôvod celkových požadovaných finančných prostriedkov, vrátane zdrojov EÚ, vnútroštátnych alebo súkromných zdrojov.

4. ČO ZÍSKA PARTNER ETI SVOJOU ÚČASŤOU?

Je rozumné spýtať sa, či budú stimuly na účasť dostatočné. Cieľom je, aby potenciálni partneri poskytli ETI svoje najlepšie tímy a oddelenia: aké stimuly majú k dispozícii a čo tým získajú?

Návratnosť takejto „investície“ pre partnerov a zainteresované osoby bude mať rôzny charakter. V prípade výskumných pracovníkov a učiteľov prax ukazuje, že tých najlepších láka nezávislosť vo výskume, sľubná kariérna perspektíva, dobré platy a pracovné podmienky, ktoré prinášajú uspokojenie. Odmena tak môže byť finančná, alebo môže súvisieť s oslobodením sa od byrokracie či s vynikajúcimi pracovným prostredím. Bude tiež zahŕňať spoluprácu s výskumnými pracovníkmi a firmami najlepšími vo svojom odbore v Európe a vyústi do väčšieho zviditeľnenia v akademickom svete.

Partnerským organizáciám z oblasti výskumu a vzdelávania môže priniesť široké spektrum potenciálnych prínosov.

- zviditeľnenie a atraktivnosť: skutočnosť, že prispeli svojim tímom k fungovaniu ETI bude indikovať špičkovú kvalitu, bude zohrávať svoju úlohu pri nábere ostatných akademických pracovníkov, vedcov a študentov a bude aj marketingovým nástrojom na podporu predajnosti v podnikateľskej sfére.
- privilegovaný vzťah k najlepším výsledkom v jednotlivých odboroch v Európe; prístupom študentov a výskumných pracovníkov k najlepším mozgom, najlepšej výuke, najlepším školeniam a najlepšiemu výskumu ako aj mimoriadnym odmenám možným prostredníctvom výkonov vo vnútri ETI.
- preliatie vedomostí, jednak priame (t.j. vplyv na súvisiacu prácu, ktorá zostane vykonávaná vnútri partnerskej organizácie) ale aj nepriame (prostredníctvom prístupu k pokročilejším poznatkom v odbore: záväzok šíriť poznatky bude súčasťou každej dohody znalostného spoločenstva s ETI).
- finančné stimuly - ETI bude schopný investovať do budovania kapacít v partnerských organizáciách a pomáhať im znovu vybudovať zdroje poskytnuté pre ETI (takže partnerská univerzita by nemala len svoju bývalú katedru alebo tím stále fyzicky prítomnú a zúčastňujúcu sa, aj keď nepriamo, na akademickej práci, ale mala by tiež dodatočné

zdroje dostupné pre opätovné pridelenie alebo vybudovanie kapacít), pričom by partneri tiež mali podiel na právach duševného vlastníctva znalostného spoločenstva.

- hybná sila pre zmenu v tom, že ETI partnerov zasväť do nových spôsobov fungovania.
- miestne prínosy v tom, že miestne zainteresované subjekty (regionálne vlády, podnikateľská sféra) budú vnímať angažovanosť ETI ako vec prestíže a ako šancu podporovať miestnu znalostnú agendu a povzbudiť lepšiu spoluprácu s príslušnou univerzitou alebo firmou.

Prínos pre súkromný sektor spočíva v ovplyvňovaní smerovania priekopníckeho výskumu a inovácií smerom ku komerčnému využitiu - v možnosti mať od začiatku vnútorné spojenie, so zárukou možnosti neskoršieho komerčného využitia výsledkov. Navyše, prebiehajúci vzťah k ETI, vrátane jeho znalostných spoločenstiev, poskytne priamy prístup k jedinečnému centru špičkovej kvality s následnou prestížou a potenciálom pre získavanie zamestnancov.

5. VZŤAH K OSTATNÝM VZDELÁVACÍM, VÝSKUMNÝM A INOVAČNÝM AKTIVITÁM EÚ

EÚ má mnoho rôznych aktivít v oblasti vzdelávania, výskumu a inovácií, ale ETI bude robiť niečo výrazne odlišné. V prvom rade, profil európskej špičkovej kvality, ktorý ETI ako stály subjekt bude rozvíjať, bude jedinečný. Zmes vzdelávania, výskumu a inovácií ako aj zvýhodnené prepojenie na podnikateľskú komunitu nemajú obdobu v žiadnej inej iniciatíve Spoločenstva. Zatiaľ čo existujúce programy sa sústreďujú na jednotlivé prvky znalostného trojuholníka (program Erasmus je o vzdelávaní, rámcové programy sú o výskume a program Spoločenstva pre inováciu je o aktivitách vzťahujúcich sa na inovácie), ETI zaujme praktický prístup spojením týchto troch prvkov, čím sa medzi nimi dosiahnu synergie.

ETI bude fungovať ako operátor vedomostí a nie ako financujúca agentúra. Bude vykonávať činnosti súvisiace so všetkými tromi časťami znalostného trojuholníka - bude učiť, vykonávať výskum a snažiť sa aplikovať výsledky tohto výskumu na komerčné alebo spoločenské účely. To je skutočný rozdiel medzi aktivitami vykonávanými v rámci programov vzdelávania, výskumu a inovácií, pri ktorých Komisia v podstate distribuuje finančné prostriedky na rôzne dopredu určené aktivity.

ETI tak tieto financujúce aktivity doplní. Bude schopný vytvoriť synergiu, najmä s Európskou radou pre výskum (ERC). ERC predstavuje mechanizmus financovania, ktorý sám o sebe výskum nevykonáva. Zabezpečí zdroje pre hraničné výskumné projekty vykonávané individuálnymi tímami, bude otvorená všetkým vedeckým odborom s využitím prístupu zdola nahor. ETI ako inštitúcia fungujúca v oblastiach vzdelávania, výskumu a inovácií na transdisciplinárnom a interdisciplinárnom základe a so silným dôrazom na hospodárske a spoločenské výsledky, zabezpečí operačnú časť, ktorú ERC nezabezpečuje. Mohol by požiadať o financovanie z ERC (a zo všetkých ostatných programov financovania), ale nemal by k nej mať žiaden preferenčný prístup.

Navyše sa znalostné spoločenstvá podstatne odlišujú od ostatných sietí vytvorených v Európe s podporou EÚ, ako napríklad siete špičkovej kvality v rámci 6. rámcového programu. Zatiaľ čo siete špičkovej kvality zahŕňajú niekoľko univerzít a iných výskumných inštitúcií integrujúcich svoje výskumné kapacity, ETI zahŕňa omnoho väčšiu úroveň integrácie výskumných a vzdelávacích kapacít. V prípade ETI musia inštitúcie a firmy participujúce na znalostných spoločenstvách poskytnúť časť svojich zdrojov ETI: prestanú byť súčasťou svojej

domovskej organizácie a po právnej stránke sa stanú súčasťou ETI. Pracovníci znalostného spoločenstva budú mať spoločné riadenie a systém hodnotenia založený na výkonoch, a to pod dohľadom ETI.

6. ZÁVER

Modernizácia agendy pre vzdelávanie, výskum a inovácie na európskych univerzitách a vo výskume je všeobecne akceptovaná. Potrebuje však stimuly v podobe prioritných iniciatív, ktoré by celý proces urýchlili. EIT sám o sebe nemôže predstavovať úplnú stratégiu na zvýšenie konkurencieschopnosti v rámci znalostného trojuholníka, môže však v tom zohrať dôležitú úlohu. Môže slúžiť ako model špičkovej kvality, ktorá zodpovedá európskej rozmanitosti, môže prispieť k zlepšeniu kapacít na riadenie vedy a výskumu, čím salepší proces inovácií v Európe. Môže slúžiť ako cieľ pre najlepších absolventov univerzít a doktorandov z Európy ale aj mimo nej a stať sa majákom navigujúcim svetové talenty do Európy.

ETI nezíska akademickú a výskumnú dôveryhodnosť za noc. Túto dôveryhodnosť si bude musieť zaslúžiť a všetko bude závisieť od kvality jeho riadiacich, výskumných a učiteľských zamestnancov a od ich výsledkov a výstupov, ako aj od jeho schopností získať podporu mimo akademického sveta. Prvá riadiaca rada a prvý manažment ETI vytýčia agendu a určia charakter ETI pre jednu generáciu.

Proces verejnej diskusie ukazuje, že ETI štruktúrovaný v zmysle spomenutých princípov by mohol poskytnúť snahám posilniť úroveň vedomostí v Európe a priniesť jej hospodársky rast výraznú pridanú hodnotu.

Toto oznámenie ponúka model pre vytvorenie ETI. Komisia pozýva Európsku radu, aby zvážila prvky načrtnuté v tomto oznámení a aby súhlasila s dôležitosťou tejto iniciatívy. Komisia uskutoční ďalšie kroky na základe úplného hodnotenia vplyvu rozšíreného o kompletne posúdenie právnych a finančných vplyvov. To bude nový krok pre Európsku Úniu. Komisia si však myslí, že ide o krok, ktorý je v možnostiach Európy a krok, ktorý si Európa nemôže dovoliť neurobiť.